

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO – KLASA V **Rok szkolny 2022/2023**

Przedmiotowe Zasady Oceniania z języka polskiego są rozwinięciem i uzupełnieniem Wewnątrzszkolnych Zasad Oceniania. Uwzględniają one specyfikę nauczania przedmiotu oraz sprawdzania wiedzy i umiejętności. Dokument ten precyzuje również formę sprawdzania i oceniania, oczekiwania względem ucznia i sposób oceniania jego pracy.

PZO jest zgodne z:

1. Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych z późniejszymi zmianami.
2. Statutem Szkoły.
3. Programem nauczania.
4. Zasadami Oceniania Kształtującego.
5. Wymaganiami zawartymi w obowiązującej Podstawie Programowej.

OBSZARY OCENIANIA

PZO uwzględnia następujące obszary oceniania:

- słuchanie,
- mówienie (wypowiedzi dotyczące rozmaitych tekstów kultury, inne wypowiedzi, recytacje),
- odpowiedzi ustne z zakresu teorii języka (definicje literackie, środki poetyckie), gramatyki i ortografii,
- pisanie (prace domowe, prace klasowe, kartkówki, prowadzenie zeszytu),
- czytanie (czytanie bez przygotowania, z przygotowaniem; dotyczy zarówno zrozumienia jak i techniki czytania, tempa, intonacji),
- nauka o języku (odpowiedzi, kartkówki, testy, sprawdziany),
- inne prace (projekty, praca w grupach, inscenizacje, udział w akademiach szkolnych),
- praca na lekcji,
- udział w konkursach (szkolnych i pozaszkolnych).

SPRAWDZANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

W semestrze minimum 15 ocen. Przewidzianych jest minimum pięć prac klasowych pisemnych w roku (np.: dyktanda, wypracowania, sprawdziany ortograficzno-gramatyczne, sprawdziany gramatyczne, testy).

Jeżeli z przyczyn losowych uczeń nie może napisać sprawdzianu z całą klasą, to w rubryce przeznaczonej na ocenę z wymienionych prac pisemnych w dzienniku elektronicznym przy nazwisku ucznia pojawi się zapis „nb” (oznacza: nieobecny na sprawdzianie). Uczeń ma obowiązek zgłosić nauczycielowi gotowość napisania zaległego sprawdzianu w ciągu 7 dni od momentu powrotu do szkoły po swojej nieobecności. W przypadku zaniechania przez ucznia tego obowiązku nauczyciel wprowadza ocenę niedostateczną w rubryce, w której figuruje zapis „nb”. Krótkie kartkówki, obejmujące naukę o języku lub wiadomości z literatury maksymalnie z ostatnich 3 lekcji.

Zasady przeprowadzania sprawdzianów/kartkówek.

Sprawdzian pisemny – uczniowie powiadamiani są tydzień przed – uczniowie mają prawo poprawić ocenę ze sprawdzianu tylko jeden raz w ciągu kolejnych 2 tygodni od daty ogłoszenia wyników.

Kartkówki – mogą być zapowiedziane lub nie – poprawki nie przewiduje się.

W przypadku pracy niesamodzielnej (ściągnięcie) uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną i nie ma możliwości poprawy oceny w terminie późniejszym.

Uczeń ma do wykorzystania 3 nieprzygotowania w każdym półroczu. Nie dotyczą one jednak zapowiedzianych wcześniej sprawdzianów. Nieprzygotowania są ważne tylko po zgłoszeniu ich na początku lekcji i na kolejną lekcję uczeń ma obowiązek uzupełnić tę brakującą (z wyjątkiem ponadtygodniowych, usprawiedliwionych nieobecności w szkole). Brak książki, zeszytu lub pracy domowej oznacza nieprzygotowanie.

Szczególne przypadki zwolnień z prac pisemnych i odpowiedzi ustnych:

W dni po następujących świątach: Wszystkich Świętych, Bożym Narodzeniu, Wielkanocy, po feriach zimowych oraz po dyskotekach uczniowie są zwolnieni z odpowiedzi ustnych i pisania niezapowiedzianych wcześniej prac pisemnych.

ZASADY WYSTAWIANIA OCEN

Bieżące oceny otrzymywane na lekcjach przez uczniów mają różną wagę:

prace klasowe, sprawdziany, testy, dyktanda – 5

poprawa pracy klasowej, sprawdzianu, testu, dyktanda – 4

odpowiedź ustna – 4

poprawa odpowiedzi ustnej – 3

badanie wyników nauczania, testy diagnostyczne – 5

udział w konkursach, akademiach – 5

kartkówki – 3

recytacja – 3

poprawa recytacji – 2

projekty, plakaty – 2

prezentacje multimedialne – 4

praca domowa – 3

poprawa pracy domowej – 2

praca na lekcji – 3

głośne czytanie – 4

prowadzenie zeszytu – 1

Ocena śródroczna i roczna są zbliżone do średniej ważonej.

Zasady wystawiania ocen śródrocznych i rocznych:

Ocenianie bieżące odbywa się w skali 1 - 6 z uwzględnieniem plusów i minusów. Plusy są stawiane w przypadku, jeśli uczeń uzyska maksymalną ilość punktów z danego przedziału punktacji wynikającej z WZO z kolejną, wyższą oceną. Natomiast minusy stawiane są w przypadku, jeśli uczeń uzyska minimalną ilość punktów z danego przedziału punktacji wynikającej z WZO.

Ocenianie kartkówek, klasówek, testów, sprawdzianów przebiega według następującej punktacji:

Lp.	% uzyskanych punktów	ocena
1	0% - 30%	niedostateczny

2	31% - 50%	dopuszczający
3	51% - 70%	dostateczny
4	71% - 90%	dobry
5	91% - 96%	bardzo dobry
6	97% - 100%	celujący

Ocenianie śródroczne i roczne – w stopniach pełnych 1-6.

Ocena śródroczna powinna być wystawiona na podstawie ocen bieżących, uzyskanych przez ucznia w ciągu całego semestru. Ocena śródroczna musi być adekwatna do bieżących ocen, (co nie równa się ich średniej arytmetycznej), ale zbliżona do średniej ważonej. Istotną rolę odgrywają tu oceny z testów, kartkówek (czyli z prac wykonanych samodzielnie w obecności nauczyciela). Zależy to od stopnia trudności poszczególnych form sprawdzania wiedzy i kryteriów określonych w przedmiotowych systemach oceniania.

Ocena roczna powinna być obiektywną oceną wiedzy i umiejętności ucznia zdobytych w ciągu całego roku szkolnego. Istotny wpływ na nią ma ocena całorocznej aktywności ucznia na lekcjach oraz ocena śródroczna.

Jeśli uczeń uzyska śródroczną/roczną ocenę niedostateczną lub zostanie nieklasyfikowany, ma obowiązek zaliczyć materiał danego półrocza lub całego roku w terminie wyznaczonym przez nauczyciela. Zostanie również poinformowany o możliwości konsultacji z nauczycielem. W przypadku niezaliczenia przez ucznia zagadnień lub niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie, traci on możliwość poprawy oceny.

Na dwa tygodnie przed radą klasyfikacyjną nauczyciele mają obowiązek poinformować ucznia o przewidywanej ocenie rocznej z zajęć edukacyjnych. Ocenę tę wpisuje nauczyciel do dziennika elektronicznego (zakładka ocena przewidywana) i ustnie informuje o niej ucznia.

Uczeń ma prawo zgłosić nauczycielowi chęć podwyższenia oceny.

Nauczyciel, po wcześniejszym określeniu zakresu materiału, wyznacza uczniowi termin i sposób poprawy ocen. Uczeń podwyższy przewidywaną ocenę, jeśli wykaże się stuprocentową wiedzą i umiejętnościami wymaganymi na ocenę, o którą się ubiega.

OCENIANIE UCZNIÓW O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH

1. Na podstawie opinii publicznej lub niepublicznej poradni pedagogiczno-psychologicznej oraz poradni specjalistycznej nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia.
2. Na podstawie orzeczenia poradni pedagogiczno – psychologicznej o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego nauczania ucznia, nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do jego indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych.
3. Szczegółowe dostosowania dla każdego ucznia znajdują się w rozkładach materiału dla danej klasy.

Ogólne sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych

1. Indywidualizacja pracy z uczniem z trudnościami dydaktycznymi odbywa się poprzez:

- zmniejszanie poziomu trudności wykonywanych przez ucznia zadań,
- odpytywanie uczniów z mniejszych partii materiału,
- zadawanie krótkich, jasnych poleceń,
- wydłużenie czasu pracy nad poszczególnymi zadaniami,

- zapewnienie pomocy koleżeńskiej,
- stwarzanie możliwości poprawy uzyskanych ocen negatywnych,
- udzielanie wskazówek, jak się uczyć.

2. Indywidualizacja pracy z uczniem zdolnym odbywa się poprzez:

- zadawanie dodatkowych prac domowych o podwyższonym stopniu trudności,
- zadawanie dodatkowych zadań podczas zajęć oraz do domu
- przygotowywanie przez uczniów referatów z tematów rozszerzających ich wiedzę,
- zachęcanie do samodzielnego zdobywania wiedzy, czytania czasopism fachowych
- zwracanie uwagi na ścisłość i precyzję wypowiedzi,
- pracę w grupie uczniów o podobnym poziomie uzdolnień,
- organizowanie zajęć pozalekcyjnych,
- przygotowywanie uczniów do konkursów przedmiotowych.

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

- **niedostateczny**
-poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
-uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności
- **dopuszczający**
-poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
-uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności
- **dostateczny**
-poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
-uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe, o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- **dobry**
-uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne
- **bardzo dobry**
-uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach
- **celujący**
-uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

Ocenę niedostateczna otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczajaca** otrzymuje uczeń, który:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, instrukcję
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi)

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz)
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, instrukcję, ogłoszenie
- wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje
- wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- określa nastrój wypowiedzi
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzą koniec wypowiedzenia
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki)
- rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym
- wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych
- wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, czasopisma, podanej strony internetowej

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych
- wyraża swój stosunek do postaci
- odróżnia fikcję od rzeczywistości
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych
- odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, omawia akcję

- zna cechy baśni, legendy, bajki, wie, co to jest mit
- rozpoznaje wers, strofę, rym, refren
- rozpoznaje przenośnię, porównane, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- wyodrębnia film i spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulacje, życzenia
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
- za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat
- wygłasza tekst utworu z pamięci

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat
- uzupełnia prosty schemat, tabelę
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem
- za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci
- za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje -poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych)
- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza)

- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu
- tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, planu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- określa temat i główną myśl tekstu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje cytat
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe
- rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika), akapitów marginesów w tekście prozatorskim, wskazuje cudzysłów
- wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- rozpoznaje w wypowiedziach liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot)
- odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka
- posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego
- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki
- wskazuje elementy akcji
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki
- rozumie, czym jest mit
- wie, czym jest: wers, zwrotka, rym, rytm, refren

- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- odczytuje morał baśni, bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania zamknięte i otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- składa życzenia, gratulacje, instruuje
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych)
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- poprawnie zapisuje *nie* z różnymi częściami mowy
- poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzeń pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- samodzielnie zapisuje dialog
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi
- układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relację, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu
- zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności
- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, plakatu, stosując

słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażń przyimkowych)

-w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny

-stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym

-stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I.ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

-koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów

-w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu

-odróżnia informacje ważne od mniej ważnych

-właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost)

-na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie

-odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych

-dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy

-odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (objaśnia morał baśni, bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu)

-na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych

CZYTANIE

-wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio

-rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi

-objaśnia przerośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi

-odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych

-dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy

-odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

-wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach

-głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji

-wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami

-rozpoznaje równoważnik zdania

-rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od nieosobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to)

DOCIERANIE DO INFORMACJI

-wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów

bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych i umiejętnie je stosuje
-wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek
- posługuje się pojęciami *akcja*, *fabuła*, *związek przyczynowo-skutkowy*
- identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji
- określa zadania twórców dzieła filmowego i teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera, reżysera
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje przesłanie utworu

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

- przedstawia własne zdanie w rozmowie
- świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przyimkowe
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka)
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennej części mowy w poprawnych formach), *wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi

PISANIE

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h

i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika

-w kilkudzaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji

-w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami

-w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw

-układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zaproszenie

-stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi

-pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik)

-zapisuje dialog w opowiadaniu

-w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia)

-opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki

-dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

Ocenę bardzo dobra otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

-przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi

-uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu

-nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii

CZYTANIE

-wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą

-oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przenośnych

-wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce

-nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi

-nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator)

-w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii

-wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach

-dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie

-głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu

-rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań

-rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych

DOCIERANIE DO INFORMACJI

-w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych)

-konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

-konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami

-charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi

-objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni)

-wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu

-wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów

-charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

MÓWIENIE

-uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych

-rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego

-udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym

-w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką

-poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym

-w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła

-interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania

-zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu

-wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi

-dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

-potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni *nie* w przeciwstawieniach)

-przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu

-komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji

-uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury

-udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym

-w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką

-komponuje i przekształca plan wypowiedzi

- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzeń złożonych), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. ODBIÓR WYPOWIEDZI I WYKORZYSTYWANIE ZAWARTYCH W NICH INFORMACJI

SŁUCHANIE

- w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób
- dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie krytycznym teksty spoza listy lektur
- interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

II. ANALIZA I INTERPRETACJA TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich i poetyckich
- wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym.

*Monika Kosmala
Agnieszka Golmento*